

Sivistysvaliokunta

Ammattikorkeakoulujen toiminta poikkeusoloissa

Ammattikorkeakoulut ovat 16.3 alkaen siirtyneet etäopetukseen ja -työhön, mikä kohdistuu myös tutkimus- kehittämis- ja innovaatiotoimintaan. TKI-toiminta muodostaa noin 20 prosenttia ammattikorkeakoulujen liikevaihdosta ja on keskeinen aluekehittämisen työväline.

Etä- ja verkkototeutuksina toteutuu ammattikorkeakouluittain 90-100 prosenttia käynnissä olleesta opetuksesta. Tämä on vaatinut esimerkiksi kulttuurialalla aivan uudenlaisten menetelmien kehittämistä. Erityisenä tavoitteena on tukea valmistumisvaiheessa olevia opiskelijoita. Syksyyn on jouduttu siirtämään tai toistaiseksi perumaan opetusta, johon liittyy erityislaitteistojen ja -tilojen (laboratoriot, simulaatiot) käyttöä, opetusasiakkaita, demonstraatioita tai kansainvälisiä vierailuja. Tällä voi olla vaikutusta opintojen viivästymiseen.

Siirtymää helpotti ammattikorkeakoulujen pitkäaikainen kokemus monimuotokoulutuksesta. Merkittävä osa koulutustarjonnasta on tarkoitettu työn ohessa suoritettavaksi.

Ammattikorkeakoulut ovat tarjonneet henkilöstölleen pedagogista ja IT-tukea sekä tarvittaessa koulutusta. Ammattikorkeakoulujen koulutuksesta vastaavat johtajat ja digitaalisen pedagogiikan asiantuntijat ovat tiivistäneet yhteistyötään kokemusten vaihtamiseksi, joten ammattikorkeakoulut tukevat toisiaan myös verkostona.

Opintoihin kuuluvien harjoittelujen järjestäminen on vaikeutunut, kun työpaikat ovat supistaneet tai keskeyttäneet toimintaansa. Soten toimintayksiköt ovat peruneet opintojen alkuvaiheissa olevien opiskelijoiden harjoitteluja, mutta 2 / 3 opinnoistaan suorittaneita on kutsuttu töihin.

Harjoittelujen viivästymisen lisäksi opintojen etenemiseen ja jopa valmistumiseen vaikuttavat myös opiskelijoiden henkilökohtainen elämä ja opiskelunvalmiudet. Ammattikorkeakouluissa on paljon perheellisiä opiskelijoita, joiden opintoihin vaikuttaa perheen uusi arki koulujen ja päivähoidon rajoitusten vuoksi. Ammattikorkeakoulut tunnistavat, että opiskelijoiden valmiudet etäopiskeluun vaihtelevat. Osalla opiskelijoista on ollut vaikeuksia opinnoissa jo normaalioloissa.

Jatkuvan oppimisen tarpeen odotetaan kasvavan

Lähes kaikki ammattikorkeakoulut tarjoavat avoimen ammattikorkeakouluopetuksen tarjontaa maksuttomana (normaalisti 15 €/op.) koronakriisin vuoksi lomautetuille tai työttömille. Nämä koulutukset toteutuvat pääosin verkossa.

Työnantajille myytävä täydennyskoulutus on vähentynyt ja sen odotetaan loppuvan lähes täysin talouden pysähtyessä. Tosin eräät sairaanhoitopiirit ovat tilanneet ammattikorkeakouluilta koulutuksia henkilöstölle koronakriisin vuoksi.

Nykyistä laajempi jatkuvan oppimisen tarjonta edellyttää lisäresursseja, joita kehysriihessä ei vielä korkeakouluille luvattu.

TKI jatkuu, palveluliiketoiminta hiljenee

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta on myös siirtynyt etätyöhön Aluehallintoviraston päätettyä kampusten sulkemisesta. Tällä on vaikutusta tutkimusinfrastruktuurien käyttöön. Ammattikorkeakoulut eivät ole raportoineet TKI-toiminnan laajamittaisesta keskeytymisestä.

Pidemmällä aikavälillä TKI-toimintaan tulee vaikuttamaan yritysten heikentyneet mahdollisuudet osallistua sovittuihin tai valmisteltaviin hankkeisiin. Koronakriisin jatkuminen nykyisen kaltaisena aiheuttaa ammattikorkeakouluille kymmenien miljoonien eurojen tappio. Kriisin ajoittuminen EU-ohjelmakauden vaihteeseen luo lisähuolta TKI-toiminnan jatkuvuudesta.

Yritystoiminnan hiljeneminen on vaikuttanut palveluliiketoiminnan (esim. mittaus-, testaus- ja laboratoriopalvelut) kysyntään.

Kansainvälinen liikkuvuus pysähdyksissä

Ulkomailla ollut henkilöstö on kotiutettu ja liikkuvuusjaksoilla olleita opiskelijoita pyydettiin palamaan Suomeen. Osa kansainvälisistä opiskelijoista on poistunut Suomesta. Heidän tilanteeseensa vaikuttavat olosuhteet heidän kotimaissaan. Syyslukukauden kansainväliset opiskelijat tulevat aloittamaan verkko-opetuksessa, koska Schengen maat ovat keskeyttäneet viisumi- ja oleskelulupahakemuksien käsittelyn.

Ammattikorkeakoulujen ja niiden omistaminen yhtiöiden koulutusvienti on pysähdyksissä.

Sosiaali- ja terveystalouden tukena

Ammattikorkeakoulut ovat lainanneet ja luovuttaneet sote-toimijoiden käyttöön laitteita ja tarvikkeita ml. suojavarusteita. Lisäksi ammattikorkeakoulut ovat varautuneet siihen, että valmiuslain mukainen työvelvollisuus koskettaa terveysalan opiskelijoita ja mahdollisesti myös opettajia.

Opiskelijavalinnat toteutetaan

Vieraskielisten koulutusohjelmien kevään ensimmäisen yhteishaun Suomessa toteuttavaksi suunnitellut valintakokeet on toteutettu verkossa. Kesäkuun alkuun suunnitellut valintakokeet toteutetaan myös etäkokeena. Vilpin mahdollisuuksia karsitaan kokeen suunnittelulla. Lisäksi kesän valintakokeisiin tulee sisältymään toinen vaihe.

Tukea yrityksille

Useat ammattikorkeakoulut tarjoavat yrittäjille ja yrityksille apua avustushakemusten tekemiseen. Lisäksi pienille yrityksille ja kolmannelle sektorille on IT-tukea etätöiden järjestämiseen.

Taloudelliset vaikutukset merkittävät

Koronaviruksen aiheuttamat poikkeusolot vaikuttavat ammattikorkeakoulujen talouteen lisäämällä kustannuksia sekä pienentämällä muuta kuin valtion rahoitusta. Koulutus- ja palveluliiketoiminta tulevat pysähtymään.

Arenen talous- ja hallintojohdon verkosto on arvioinut, että ammattikorkeakoulujen yhteenlaskettu liikevaihto voi laskea 50 miljoonaa euroa eli 5 prosenttia viimevuotisesta. Tällä on vaikutusta myös liiketulokseen, mikä heikentää ammattikorkeakoulujen mahdollisuuksia lisätä koulutustarjontaa kesäaikana.

TKI-toimintaan ja koulutusvientiin / lukukausimaksulliseen koulutukseen aiheutuvia pidemmän aikavälin vaikutuksia on vielä vaikea arvioida, koska niihin vaikuttavat korkeakoulujen ja koulutuspolitiikan ulkopuoliset tekijät.

Etäopetukseen ja etätöskentelyyn siirtymisen suorat lisäkustannukset ovat ammattikorkeakouluissa arviolta 4 miljoonaa euroa. Jos mukaan lasketaan opetushenkilöstön työpanoksen lisäys, summa nousee arviolta kahdeksaan miljoonaan.

Kustannuksia on aiheutunut mm. verkko- ja datayhteyksien vahvistamisesta, etäopetuksen vaatimista ohjelmistolisensseistä, kirjastojen lisensseistä ja e-aineistoista sekä etäopetuksen edellyttämistä välttämättömistä laite- ja tarvikkehankinnoista sekä IT-henkilöstön ja pedagogisen tuen henkilöstön lisääntyneestä työmäärästä ja henkilöstökoulutuksesta etätövälineiden ja digitaalisen pedagogiikan hyödyntämiseen. Ammattikorkeakouluilla on pääsääntöisesti ollut henkilöstön käytössä ajantasaiset työvälineet mm. kannettavat tietokoneet.

Videoneuvotteluyhteyksien (esim. Zoom ja Adobe Connect) käytön lisääntymisen kustannuksia ei vielä pystytä tarkkaan arvioimaan, koska poikkeustilanteen kesto ei ole tiedossa.

Kustannuksia on aiheutunut myös etätöiden vaatiman vakuutusturvan laajentamisesta sekä ulkomailla olleen henkilöstön ja opettajien kotiuttamisesta sekä matkojen peruuntumisista.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

